

politiediensten om levensgevaarlijke situaties te vermijden. Dat een te strenge doelbinding verregaande gevolgen kan hebben, toont het Duitse voorbeeld aan en men kan enkel van

geluk spreken dat in de tijd die verloren ging door het huren en plaatsen van de toestellen, geen verdere slachtoffers vielen.

CRIMINOLOGIE EN METHODOLOGIE / CRIME & CRIMINAL JUSTICE STATISTICS & METHODOLOGY

Veiligheidsgevoelens gewikt, gewogen en divers bevonden: over het meten van veiligheidsgevoelens in Vlaanderen

Dirk Moons^a
Dries Verlet^b

- ^a Studiedienst van de Vlaamse Regering (Corresp.: dirk.moons@dar.vlaanderen.be).
^b Studiedienst van de Vlaamse Regering (Corresp.: dries.verlet@dar.vlaanderen).

Onveiligheidsgevoel in Vlaanderen

Om een genuanceerder en betrouwbaarder beeld te krijgen van de criminaliteit dan enkel via de politionele geregistreerde criminele feiten, werd sedert 1997 de Veiligheidsmonitor georganiseerd (LAUWERS & ENHUS, 2002). Aan de hand van een grootschalige telefonische bevolkingsenquête werd gepeild naar onveiligheidsgevoelens (mijddgedrag en risicoperceptie), naar slachtofferschap en aangiftegedrag en naar het functioneren van de politiediensten. Na 7 edities, de laatste in de periode van 2008 tot 2009, werd in 2011 de Lokale veiligheidsbevraging gelanceerd ter vervanging van de klassieke Veiligheidsmonitor. De resultaten die voortkomen uit de Lokale veiligheidsbevraging zijn representatief voor de 82 deelnemende politiezones en 42 gemeenten, maar niet meer voor de regio's of het gehele land (DUPUIS *et al.*, 2013). In dit artikel willen we deze kennislacune wat betreft Vlaanderen aanpakken en aangeven hoe we op basis van de jaarlijkse survey sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen (SCV-survey) iets kunnen zeggen over het veiligheidsgevoel in Vlaanderen. Er is door Vlaamse onderzoekers immers al heel wat multivariaat onderzoek gebeurd naar onveiligheidsgevoelens (met onder andere studies van PAUWELS, HARDYNS, PLEYSIER, VAN DAMME, COPS; voor een overzicht zie PAUWELS *et al.*, 2010). Ondanks het stopzetten van de Veiligheidsmonitor lijkt het ons aangewezen dat deze onderzoekstradi-

tie zich kan blijven ontwikkelen met nieuwe of bestaande brondata.

Eerst bespreken we de SCV-survey methodologisch, nadien vergelijken we de SCV-survey met de Veiligheidsmonitor. Vervolgens zijn er de bevindingen van de SCV op het vlak van onveiligheid, mijddgedrag en slachtofferschap. Tot slot volgt een aanzet tot profielschets van personen inzake hun gerapporteerde (on)veiligheid, rekening houdend met de verscheidenheid aan operationalisering. Hiervoor maken we gebruik van de klassieke socio-demo's, maar ook van sociaal kapitaal, attitudes en tevredenheid ten opzichte van het leven en de buurt en op basis van een aantal politieke variabelen.

Survey sociaal-culturele verschuivingen

In navolging van andere West-Europese landen heeft de Vlaamse overheid vanaf 1996 geopteerd voor de ontwikkeling van een jaarlijks meetinstrument om de sociaal-culturele veranderingen in Vlaanderen in kaart te brengen. Het meetinstrument, in beheer van de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR), moet de Vlaamse overheid toelaten om systematisch de wijzigingen en verschuivingen in de houdingen, opvattingen en gedragingen van de bevolking te volgen (CARTON *et al.*, 2013).

Elk jaar, in het voorjaar, wordt een representatief deel van de Nederlandstalige¹ bevolking vanaf 18 jaar in het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest face-to-face bevraagd. Het is de bedoeling om telkens 1.500 effectieve interviews af te nemen, zodat niet enkel evoluties voor de globale bevolking, maar ook voor specifieke bevolkingsgroepen in beeld kunnen worden gebracht. Vanaf de survey van 2009 werden de leeftijdsbovengrens van 85 jaar en

¹ Dit is eigenlijk een te strikte formulering. Het interview moet in het Nederlands kunnen plaatsvinden, maar de respondent moet niet noodzakelijk Nederlandstalig zijn.

de Belgische nationaliteitsvereiste losgelaten. Bij de steekproeftrekking wordt nog als bijkomende specificatie meegenomen dat het enkel mag gaan om personen uit private huishoudens, dus met uitsluiting van collectieve huishoudens en rusthuizen (CARTON *et al.*, 2013).

Bij het opstellen van de vragenlijst wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van vragen die reeds in ander wetenschappelijk onderzoek gevalideerd zijn. De selectie van vragen gebeurt ook in overleg met een wetenschappelijk begeleidingscomité dat professoren van alle Vlaamse universiteiten bevat.² In 2011 werden vragen opgenomen over 39 onderwerpen of thema's, van individuele achtergrondkenmerken over leefsituatie, individualisme, informele zorg, houding ten opzichte van holebi's tot algemene levensvredeheid. Niet alle thema's worden jaarlijks bevraagd, soms volstaat een bevraging eens in de twee à drie jaar.

Vragen over onveiligheidsgevoel en mijddgedrag werden in het verleden regelmatig in de SCV-survey opgenomen. In 1999, 2000, 2002, 2004 en 2008 werd een gevalideerde vragenbatterij inzake onveiligheid en mijddgedrag opgenomen. In die batterij kon inhoudelijk een onderscheid gemaakt worden tussen items die eerder verwezen naar onveiligheid omwille van criminaliteit, items die meer de nadruk legden op hulpeloosheid en items die preventief gedrag benadrukten. Voor een analyse op basis van deze batterij verwijzen we naar VERLET *et al.* (2009). We zijn immers vooral geïnteresseerd in de periode na 2008, naar de evolutie vanaf de laatste editie van de Veiligheidsmonitor. Omwille van de grote noodzaak om de tijdsduur van de enquête in te perken en omdat er andere vragen gelijkaardige informatie verschaffen, werd de batterij over onveiligheidsgevoel en mijddgedrag vanaf 2011 niet meer opgenomen in de SVC-survey. Van dan af wordt enkel een algemene vraag naar onveiligheid in de buurt en een vraag naar mijddgedrag in de gemeente of stad opgenomen. Deze beslissing komt de vergelijkbaarheid met de vragen uit de veiligheidsmonitor niet ten goede. Daarenboven beperkt de beslissing onveiligheid tot

een enkelvoudig construct en niet meer tot een samengevoegd of multi-dimensioneel construct. Dit doet mogelijkwerwijs onrecht aan de complexiteit van de thematiek (FERRARO & LA GRANGE, 1987; TULLOCH, 1998).

SCV versus de Veiligheidsmonitor

We willen onderzoeken of we na het stopzetten van de Veiligheidsmonitor nog iets kunnen zeggen over het onveiligheidsgevoel van de Vlamingen in het algemeen op grond van de SCV-survey. In deze is het belangrijk om stil te staan bij de verschillen tussen beide instrumenten. Er zijn op minstens vier vlakken belangrijke verschillen.

Vooreerst is er de omschrijving van de beoogde populatie, het universum aan respondenten waar men uitspraken wil over doen. De Veiligheidsmonitor beoogt representativiteit voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder, die het Nederlands of het Frans voldoende machtig is. Bij de SCV-survey waren het 18-jarige Nederlandstaligen wonende in het Vlaamse Gewest of in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest. Het steekproefkader van de SCV-survey is het Rijksregister, terwijl de Veiligheidsmonitor zich baseert op het Infobel telefoonbestand. In dat bestand zitten alle nummers die in telefoonbestanden zijn opgenomen (Belgacom, Telenet, sommige gsm-nummers, ...) met uitzondering van privénummers en bedrijven (VAN DEN BOGAERDE *et al.*, 2009). HEERWEGH & LOOSVELDT (2009) toonden echter aan dat de Veiligheidsmonitor, omwille van de steekproeftrekking op basis van een bestand met enkel vaste lijnen, te maken heeft met een onderdekking. Bepaalde groepen (jongeren, laaggeschoolden en alleenstaanden) worden in beperkte mate bereikt. Bovendien blijken net deze groepen de politie minder positief te evalueren en vaker met criminaliteit geconfronteerd te worden dan mensen met een vaste lijn. Dit alles leidt tot een vertekend beeld van de werkelijkheid.

Daarnaast is er een fundamenteel verschil wat de methode betreft om de data te verzamelen. De data voor de Veiligheidsmonitor werden verzameld door middel van een telefonische survey, terwijl men in de SCV-survey face-to-face de data verzamelt. Wellicht wordt meer sociaal wenselijk

² Voor meer informatie: <http://www4dar.vlaanderen.be/sites/svr/Enquetes/Pages/Enquetes.aspx>.

geantwoord als de interviewer lijfelijk aanwezig is (BILLET & WAEGE, 2001).

Naast de verschillen in steekproefpopulatie en manier van bevragen is ook het laagste niveau waarop men representativiteit nastreeft verschillend. De Veiligheidsmonitor werd zo uitgevoerd dat resultaten beschikbaar zijn van het federaal niveau tot op het niveau van de deelnemende gemeenten en politiezones (VAN DEN BOGAERDE *et al.*, 2009). De SCV streeft naar representativiteit op het niveau van het Vlaamse Gewest en de Nederlandstalige inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Met de SCV-survey beogen we een representatief staal rekening houdend met de nationaliteit van de inwoners (al dan niet Belg), geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en type gemeente waarin men woont. Het is op deze criteria dat de SCV-survey ook wordt gewogen teneinde uitspraken te kunnen doen over de beoogde onderzoekspopulatie. Op grond van de SCV-survey kunnen we tot op zeker niveau ook uitspraken gaan doen over de types gemeenten in Vlaanderen (cf. VERLET *et al.*, 2009). Verder in deze bijdrage bekijken we bijvoorbeeld de verschillen naargelang de zogenaamde VRIND-gemeentetypologie.³ Deze typologie deelt gemeenten in op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) en van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie (SPRE). De VRIND-typologie groepeert de 308 Vlaamse gemeenten in 9 clusters.

Tot slot is ook de finaliteit van beide bevragingen heel anders. De Veiligheidsmonitor wil een beeld krijgen van de veiligheid en het slachtofferschap van de burgers, alsook van het functioneren van de politiediensten. Op basis hiervan wil men een informatie bekomen die gebruikt kan worden ter voorbereiding en evaluatie van het veiligheids- en politiebeleid. De Veiligheidsmonitor bevraagt 7 modules: buurtproblemen, onveiligheidsgevoel, slachtofferschap, melding en aangifte, diepgaande bevraging aangaande laatste

delict en twee modules over de beoordeling van het politiefunctioneren. Elk van die modules bestaat uit meerdere vragen (VAN DEN BOGAERDE *et al.*, 2009). Het aantal achtergrondkenmerken is beperkt en over de houding ten opzichte van andere thema's is helemaal niets geweten. Bij de SCV-survey is het net andersom. Het aantal vragen over het onveiligheidsgevoel, over het slachtofferschap en over het functioneren van de politiediensten is erg beperkt, terwijl er veel kennis is over de achtergrondkenmerken (geslacht, opleidingsniveau, arbeidssituatie, leeftijd, woonplaats, ...) en de attitudes en gedragingen (utilitair individualisme, familialisme, deelname aan vrijwilligerswerk, aan cultuur, milieubewustzijn, ...).

SCV-resultaten

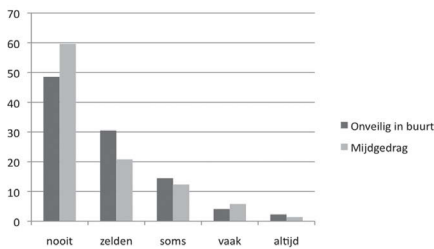
In wat volgt beschrijven we de manier waarop in de SCV-survey het veiligheidsgevoel gemeten kan worden. Hiertoe gebruiken we de data uit de SCV-survey die werd afgenomen in het voorjaar van 2011. Deze bevraging leverde de mening op van in totaal 1.446 respondenten. Deze feitelijk gerealiseerde steekproef werd gewogen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en het type gemeente waarin men woont. Voor meer details omtrent de dataverzameling kunnen we verwijzen naar CARTON *et al.* (2013).

De meting van onveiligheidsgevoelens

Het onveiligheidsgevoel wordt onder meer geoperationaliseerd op basis van twee vragen: 'Hoe vaak voelt u zich onveilig in de buurt?' en 'Hoe vaak mijdt u bepaalde plekken in uw gemeente/stad omdat u het daar niet veilig vindt?' De antwoordcategorieën zijn: nooit, zelden, soms, vaak, altijd. Wat er onder buurt en bepaalde plekken verstaan wordt, wordt niet gespecificeerd en is dus afhankelijk van de interpretatie van de respondent. Op die manier beschikken we over een algemene appreciatie van de mate waarin men zich veilig voelt in de buurt en over de gedragsmatige dimensie van onveiligheidsgevoel het mijddrag. Slachtofferschap komt verderop aan bod.

³ De VRIND-gemeentetypologie dankt haar naam aan het feit dat deze politiek gevalideerde gemeente-indeling ontwikkeld werd om in de jaarlijkse rapportering van de Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND) gehanteerd te worden. Deze VRIND is een jaarlijkse publicatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Figuur 1: Onveiligheidsgevoel en mijdgedrag, in %.

Bron: SCV-survey 2011 (ongewogen en volledige populatie).

Bijna de helft van de bevolking voelt zich nooit onveilig in de buurt (fig. 1), bijna 30% heeft dat gevoel zelden en 14,3% antwoordt met soms. Daarnaast ervaren resp. 4,0% en 2,3% van de respondenten dat er resp. vaak of altijd onveiligheidsgevoelens ervaren. Deze laatste twee groepen lijken ons een kritische groep te zijn wat hun veiligheidsgevoel betreft.

Voor mijdgedrag zien we dat ongeveer 60% (61,4%) geen plekken mijdt omwille van veiligheid. 19,3% doet dit zelden en 11,7% soms. Tot slot geeft resp. 6,1% en 1,4% aan dat men resp. vaak dan wel altijd plekken in hun buurt mijdt omwille van (vermeende) onveiligheid. Deze 7,5% van onze Vlaamse bevolking ervaart dus in sterkte mate onveiligheid, zoals dit tot uiting komt in het mijdgedrag.

Omdat de wijze van bevraging en de inhoud van de vraag verschilt, is een vergelijking met de Veiligheidsmonitor niet mogelijk. Wel vinden we in de SCV-survey nog andere variabelen terug die ons iets vertellen over hoe veilig men zich voelt. Zo stelden we de vraag in welke mate men zich zorgen maakt over verschillende aspecten van het dagelijkse leven. Eén van deze aspecten is de eigen veiligheid. Hier geeft 47,8% aan dat het zich geen zorgen maakt, terwijl 39,9% zich enige zorgen maakt. De resterende 12,3% geeft aan zich veel zorgen te maken over de eigen veiligheid. Het kan ons niet verbazen dat deze groep zich ook frequenter onveilig voelt en mijdgedrag vertoont. Terwijl gemiddeld 12,3% zich veel zorgen maakt, is dat bij diegenen die zich vaak/altijd onveilig voelen in de buurt voor 30,8% het geval. Bij diegenen die vaak/altijd plekken

vermijden, maakt 38,0% zich veel zorgen over de eigen veiligheid.

Verder is er in de SCV-survey ook een vragenbatterij inzake slachtofferschap. Meer specifiek vroeg men aan de respondenten of iemand uit zijn of haar huishouden het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van een van de volgende aantal misdrijven:

Tabel 1: Slachtofferschap⁴

Bedreiging met slaan, schoppen, een mes of pistool of iets dergelijks ongeacht of u of het lid uit uw huishouden al dan niet werd aangevallen of mishandeld	Bedreiging	4,2%
Inbraak in de woning ongeacht of er al dan niet iets werd gestolen	Inbraak woning*	6,5%
Diefstal van een fiets	Fietsdiefstal	13,9%
Inbraak in een auto ongeacht of er al dan niet iets werd gestolen	Inbraak auto*	6,9%
Diefstal van een auto	Autodiefstal*	1,7%
Diefstal van handtas, portefeuille of andere waardevolle voorwerpen	Gauwdiefstal	9,0%

Bron: SCV-survey 2011 (ongewogen en volledige populatie).

Hierbij zien we dat fietsdiefstallen het meest werden gerapporteerd (13,9%) (Tabel 1). Voor alle duidelijkheid gaat het hier niet enkel over de ervaring van de respondent zelf, maar ook van zijn/haar huishouden. Naar ons aanvoelen interpreteerde men deze laatste term nogal ruim, al kunnen we dit niet methodologisch hard maken. Op grond van een factoranalyse, vinden we een zekere clustering van aspecten inzake slachtofferschap. Zo zien we een cluster inzake slachtofferschap van inbraak in woning/auto

⁴ Volledigheidshalve moeten we nog opmerken dat niet iedereen kan antwoorden op deze vragen. Wat inbraak in of diefstal van de wagen betreft, is dat aandeel ontbrekende waarden het hoogst (resp. 3,0% en 3,2%).

en autodiefstal enerzijds en van de andere delicten anderzijds. Deze dimensies noemen we respectievelijk 'inbraak' en 'geweld'. Bij het samenvoegen van de delicten zien we dat 21,5% geconfronteerd werd met een gewelddelict en 11,8% met één of meer inbraakdelict. Natuurlijk kan men ook met beide types delicten te maken hebben. Globaal genomen ervoer 26,1% één of meerdere delicten in het afgelopen jaar.

Er is ook een duidelijke link met de andere variabelen die ons een beeld geven van de (on)veiligheid die men ervaart. Bij diegenen die één of ander delict rapporteerden, maakt bijvoorbeeld 18,3% zich veel zorgen over de eigen veiligheid (tegenover 12,2 gemiddeld), 10,1% voelt zich vaak/altijd onveilig in zijn buurt (tegenover 6,4% gemiddeld) en 10,3% vertoont mijddgedrag (tegenover 7,5% gemiddeld).

Een eerste aanzet tot profielschets

Omdat de algemene vraagstelling over onveiligheid en mijddgedrag in 2011 voor het eerst opgenomen werd in de SCV-survey is het (nog) niet mogelijk om op basis hiervan een evolutie doorheen de tijd weer te geven. Wat we wel kunnen doen, is een korte profielschets maken op grond van de beschikbare achtergrondkarakteristieken in de SCV-survey. Hierbij dringt een selectie zich op. We hebben ons hiertoe gebaseerd op de kenmerken die bij een eerdere analyse op grond van de SCV-survey werden gebruikt om iets te zeggen over het veiligheidsgevoel in Vlaanderen (cf. VERLET *et al.*, 2009). Het profiel schetsen we aan de hand van de klassieke socio-demo's (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, beroepsituatie, huishouden en gezinsinkomen) en op basis van variabelen die ons iets zeggen over het sociaal kapitaal, attitudes ten opzichte van het leven en de buurt en op basis van de tevredenheid met de buurt waarin men woont. Verder passeren ook een aantal politieke variabelen de revue. Afsluiten doen we met de verdeling van de onveiligheid en het mijddgedrag naar gemeentetypologie.

In wat volgt geven we een korte profielschets van de Vlamingen die zich vaak of altijd onveilig voelen en diegene die plekken in de gemeente of de stad mijden omwille van de veiligheid. Daarnaast staan we ook stil bij het profiel van

diegenen die zich veel zorgen maken omtrent hun eigen veiligheid en zij die afgelopen jaar al dan niet het slachtoffer waren van een misdrijf. Voor alle duidelijkheid: het slachtofferschap beperkt zich niet tot de respondenten zelf, maar omvat ook de ervaring van huisgenoten.

Wat de *socio-demografische variabelen* betreft, zien we dat vrouwen zich vaker onveilig voelen, mijddgedrag vertonen en zich zorgen maken over hun veiligheid. Ze rapporteren evenwel niet significant meer slachtofferschap. Wat het leeftijdsprofiel betreft, zien we dan weer geen verschillen in termen van het zich veilig voelen, mijddgedrag en het zich zorgen maken. Wel zien we duidelijke verschillen in termen van het slachtofferschap. Meer specifiek zien we dat jongeren, i.c. -25-jarigen veel meer geconfronteerd worden met delicten in hun nabije omgeving. Zo zien we bijvoorbeeld dat 45,9% van de jongere respondenten het afgelopen jaar ervaring had met één of meer delicten (tegenover 26,1% binnen de totale populatie). Naargelang van de leeftijdscategorieën zie we geen verschillen in gerapporteerde onveiligheidsgevoelens, mijddgedrag en het zich zorgen maken omtrent de eigen veiligheid. Deze vaststelling suggereert dat er geen één op één verhouding bestaat tussen de verschillende operationalisering van (on)veiligheid. We moeten evenwel voorzichtig zijn met het besluiten tot samenhangen op individueel niveau op grond van een geaggregeerde samenhang. De verschillen naargelang de beroepssituatie, het opleidingsniveau en het huishoudtype zijn eerder gering en de waargenomen verschillen kunnen we toewijzen aan de link met de leeftijd van de respondenten. Zo rapporteren studenten, hoger opgeleiden en zij die (nog) bij de ouders wonen meer het slachtoffer te zijn geweest. Wat het inkomensniveau betreft, zien we bij de lagere inkomensgroepen iets meer mijddgedrag en het zich zorgen maken over de eigen veiligheid. Wat betreft het slachtofferschap en het zich onveilig voelen, zien we geen bivariate verschillen naargelang het inkomensniveau.

Een tweede groep van variabelen heeft betrekking op het *sociaal kapitaal* van de respondenten. Meer specifiek vroegen we in de SCV-survey naar het actief dan wel passief lidmaatschap van een brede waaier aan verenigingen. Op grond

van deze informatie werd een variabele geconstrueerd die aangeeft of men al dan niet actief lid is van één of meerdere verenigingen. Hieruit leren we dat 46,1% van de respondenten actief lid is. Bij de link met onze indicatoren inzake (on)veiligheid, zien we enkel significante verschillen in termen van het zich al dan niet veel/altijd onveilig voelen in de buurt. Bij diegenen die geen actief lid zijn, zijn er verhoudingsgewijs meer mensen die zich vaak/altijd onveilig voelen in de buurt (9,1% tegenover 6,4%). Voor de overige indicatoren vinden we geen noemenswaardig verschil. Naast het verenigingsleven, peilden we ook naar het vrijwilligersleven. Hier vonden we op geen enkel domein een verschil qua onveiligheidsgevoelens. Wel zien we sterk significante verschillen in termen van de *attitude* vertrouwen in de medemens. Diegenen die aangeven zich vaak/altijd onveilig te voelen, plekken mijden, zich veel zorgen maken over hun veiligheid of slachtoffer waren, getuigen van merkkelijk minder vertrouwen in hun medemens. Wat de algemene levenstevredenheid betreft, zien we dat diegenen die zich niet veel zorgen maken en/of niet het slachtoffer waren, getuigen van een hogere levenstevredenheid. Naar het zich veilig voelen en het mijdgedrag zijn er dan weer geen verschillen in dat opzicht. In de SCV-survey zit ook een schaal om het utilitair individualisme te meten. Uit de analyse leren we dat diegenen die zich vaak/altijd onveilig voelen, plaatsen mijden en zich veel zorgen maken, meer utilitair individualistisch zijn ingesteld. Naargelang het slachtofferschap zijn er dan weer geen verschillen.

Vervolgens zijn er een aantal karakteristieken die betrekking hebben op *de buurt* waarin men woont. Globaal genomen zien we een hogere tevredenheid over het leven in de buurt bij diegenen die op geen enkele manier uiting geven van het zich onveilig voelen. De verschillen naargelang de frequentie waarmee men praat met burens zijn dan weer verwaarloosbaar klein. Het enige significante verschil dat we zien is dat diegenen die nooit met hun burens praten ook meer mijdgedrag vertonen.

Tot slot zijn er een aantal variabelen die ons een beeld geven van een aantal *politieke attitudes*. Zo peilden we onder meer naar de mate van

politieke machteloosheid, het vertrouwen in de politiek, de politieke interesse en de tevredenheid over de werking van de democratie en het gevoerde beleid. Uit deze analyse zien we dat diegenen die onveiligheid ervaren (op een of andere manier) doorgaans ook getuigen van een hogere politieke machteloosheid, minder tevreden zijn over het gevoerde beleid en de werking van de democratie. De verschillen inzake het vertrouwen dat men heeft in de politiek, alsook de mate van politieke interesse zijn echter wel beperkt.

Tot slot zijn er de verschillen naargelang van het *type gemeente of stad* waarin men woont. Hierbij zien we alvast dat er naargelang van de VRIND-typologie alvast geen noemenswaardige verschillen zijn wat betreft het zich altijd/vaak onveilig voelen. Wat het mijdgedrag en het slachtofferschap betreft zien we wel noemenswaardige verschillen. Meer specifiek zien we dat dit frequenter gerapporteerd wordt in grootstedelijk en regionaalstedelijk gebied en minder op het platteland en het zogenaamde overgangsgebied. Wat het zich al dan niet in hoge mate zorgen maken over de eigen veiligheid betreft, zien we dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Vlaams stedelijk gebied rond Brussel men zich frequenter zorgen maakt over de eigen veiligheid.

Slotbeschouwing

Sinds het verdwijnen van de Veiligheidsmonitor is het minder evident om een beeld te schetsen van de vermeende onveiligheidsgevoelens in Vlaanderen. In deze bijdrage illustreren we evenwel dat we met de survey Sociaal Culturele Verschuivingen in Vlaanderen (de zogenaamde SCV-survey) wel degelijk beschikken over een instrument om te oordelen over veiligheidsgevoelens, alvast in Vlaanderen. Deze bevraging laat niet toe te oordelen in termen van politiezones, maar laat ons wel toe een analyse te maken naargelang van het type gemeente waarin men woont.

In de SCV-survey komt het veiligheidsgevoel ook in verschillende vormen aan bod. Zo peilen we niet enkel naar de mate waarin men zich onveilig voelt op zich, maar ook naar het mijdgedrag. Verder is er de aandacht voor de mate waarin

men zich zorgen maakt inzake de eigen veiligheid. Tot slot is het mogelijk om iets te zeggen over het slachtofferschap. Dat het zinvol is om de ervaren veiligheid op deze diverse wijzen te meten, komt onder meer tot uiting in de verschillen die naar voor komen bij de profielschets van deze verschillende groepen.

Vlaanderen gepeild! Studiedag 1 oktober 2009.
Brussel. Brussel: SVR, 241-272.

Referenties

BILLIET, J. & WAEGE, H. (red.) (2001). *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij.

CARTON, A., VANDER MOLEN, T. & PICKERY, J. (2013). *Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen 2011. Methodologisch-technisch rapport en procesevaluatie van de dataverzameling*. Brussel: SVR.

DUPUIS, B., DEBROUX, S., HOLLEVOET, T., KAISIN, A., NIVARLET, M., REIS, A., VANHYFTE, C. & VAN RYCKEGHEM, D. (red.) (2013). *Jaarverslag Federale Politie 2012*. Verkregen op 25 februari 2014, via <http://www.rapportannuel.policefederale.be/home-nl.php>

FERRARO, K. & LAGRANGE, R. (1987). The measurement of fear of crime. *Sociological Inquiry*, 57, 70-101.

HEERWEGH, D. & LOOSVELDT, G. (2009). Verbeteren mixed mode surveys de representativiteit van de Veiligheidsmonitor? *Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk*, 30(5), 72-75.

LAUWERS, S. & ENHUS, E. (2002). *De veiligheidsmonitor als contextualiseringsinstrument : een kennismaking met de vragenlijst : eindrapport*. Brussel: DWTC.

PAUWELS, L., HARDYNS, W. & VAN DE VELDE, M. (red.) (2010). *Social disorganisation, offending, fear and victimisation. Findings from Belgian studies on the urban context of crime*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

TULLOCH, M. (1998). *Fear of Crime – Volume 1: Audit of the literature and community programs*. Quantitative Review. Centre for Cultural Risk Research. Australia, National Crime Prevention Program.

VAN DEN BOGAERDE, E., VAN DEN STEEN, I. & DE BIE, A. (2009). *Veiligheidsmonitor 2008-2009. Leeswijzer bij de tabellenrapporten*. Brussel: Federale Politie.

VERLET, D., CALLENS, M. & PLEYSIER, S. (2009). De Vlaming en zijn (on)veiligheidsgevoelens: ongelijk verdeeld en verspreid? In J. PICKERY (red.),